

MONTESQUIEU INSTITUUT

VAN WETENSCHAP NAAR SAMENLEVING

Mevrouw J. Bussemaker
Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Den Haag, 19 juni 2013

Betreft: Stopzetten subsidie Montesquieu Instituut

Geachte mevrouw Bussemaker,

In uw brief van 30 mei geeft u aan welke overwegingen hebben meegespeeld bij de invulling van uw bezuinigingstaakstelling. Zoals u ook - maar dan onderbouwd - in bijgaande notitie kunt lezen, zijn we toch enigszins verbaasd dat deze overwegingen tot het voornemen hebben geleid om de subsidie aan het Montesquieu Instituut te beëindigen.

Het zijn immers vrijwel dezelfde overwegingen die vijf jaar geleden juist tot de oprichting van het Montesquieu Instituut hebben geleid. Of zoals minister Plasterk bij de opening van het Instituut - constaterend dat geesteswetenschappers nog teveel op eilandjes werken - opmerkte: "U bent een voorbeeld van hoe het in de geesteswetenschappen zou moeten".

De vijf betrokken 'parlementaire instituten' die in 2007 tot de oprichting van het Montesquieu Instituut besloten, deden dit vooral omdat hun kennis - versplinterd over vijf organisaties - steeds vaker bleef steken in fraaie publicaties in de boekenkast. Beslissers en samenleving werden onvoldoende bereikt. Zij wilden hun kennis meer voor de samenleving van waarde laten zijn (valoriseren). Dit door hun kennis via geavanceerde technieken 'op maat' onder handbereik te brengen van ambtenaren, belangstellende burgers, bestuurders, journalisten, politici, wetenschappers, bedrijven, scholen, studenten en leerlingen en de belangenorganisaties van het maatschappelijk middenveld.

Zij kozen daarbij voor een uiterst effectieve organisatievorm: een kennisnetwerk met bescheiden bestaffing dicht bij het Binnenhof waarbinnen de kwaliteiten van de partners elkaar versterken, de taken verdeeld en de (valorisatie-) faciliteiten gedeeld worden.

Met beperkte middelen is dit initiatief in vijf jaar tijd uitgegroeid tot een gerenommeerd centrum voor multidisciplinair (vergelijkend) onderzoek en onderwijs op het snijvlak van democratie, politiek en parlementaire besluitvorming in Nederland én Europa. De uitkomst is veel meer dan de som der delen: een centrum van grote maatschappelijke betekenis, zijn partners versterkend, uniek in zijn focus op valorisatie en excellerend in zijn innovatieve aanpak en producten.

Het beknopte resultatenoverzicht in bijgaande notitie moge dit illustreren. Hier enkele highlights:

- * Op internet dé bron voor actuele en betrouwbare informatie over het Nederlandse en Europese politieke bestel met jaarlijks meer dan vijf miljoen bezoeken via de sites parlement.com en EuropaNu.nl
- * Ruim veertig onderzoeken op het snijvlak van democratie, politiek en parlementaire besluitvorming in Nederland én Europa waarvan er inmiddels zestien met een of meer vaak belangwekkende publicaties zijn afgerond.
- * Circa vijfentwintig vaak 'uitverkochte' debatten in 2012 o.a. in samenwerking met Nieuwspoort, de Openbare Bibliotheek Den Haag, Trouw, Clingendael en Prodemos.

Lange Voorhout 86 info@montesquieu-instituut.nl
Unit 32 www.montesquieu-instituut.nl
2514 EJ Den Haag IBAN NL27INGB0004921799
Telefoon (070) 363 01 05 KvK Haaglanden 27293436

- * De jaarlijkse Montesquieu Zomerconferentie met thema's als "Krakende pijlers" en "De kloof tussen Beeld en Werkelijkheid" en meer dan twintig andere nationale en internationale conferenties
- * Het jaarlijkse Model European Parliament (MEP) waarbij 2000 leerlingen uit alle delen van het land zich verplaatsen in de positie van Europarlementariërs en zo leren dat politiek ertoe doet.
- * De jaarlijkse Montesquieu masterclasses voor excellente studenten en lezingenreeksen over grote politieke thema's voor een breed publiek.
- * Initiator van EUparlNet, het netwerk van nationale onderzoekscentra voor parlementaire geschiedenis in Europa en katalysator van het netwerk voor internationaal vergelijkend onderzoek naar de knelpunten bij het adequaat agenderen van grote maatschappelijke problemen door politieke instituties.
- * De ontwikkeling van de Parlementaire én de Europese Monitor waarmee bedrijven en belangenorganisaties trefzeker kunnen inspelen op de kansen en bedreigingen van alle op handen zijnde nationale en Europese regelgeving

In bijgaande notitie geven we aan waarom de samenleving ernstig te kort zou worden gedaan door te stoppen met het Montesquieu Instituut. Het zou naar onze overtuiging neerkomen op het slachten van de kip met de gouden eieren.

Een voorbeeld: Alleen al het breder inzetten van de techniek achter de beide monitoren (laatst genoemde highlight) zou wetenschappelijke kennis beter valoriseren, onze kenniseconomie versterken, de overheid slimmer laten werken, de parlementaire besluitvorming versnellen en samenwerking tussen organisaties stimuleren. Zo ligt een veelvoud van de MI-subsidie (1,1 miljoen) aan economische en maatschappelijke besparingen en opbrengsten onder handbereik.

We zouden u deze in MI-verband ontwikkelde techniek graag in de praktijk laten zien en nodigen u daartoe bij deze gaarne uit voor een bezoekje aan de Lange Voorhout. Vijftig minuten zijn daarvoor voldoende. Wij verwachten u aangenaam te verrassen.

Met hartelijke groet,

Ed d'Hondt

Voorzitter van de Stichting Montesquieu
(e.d-hondt@montesquieu -instituut.nl)

Bijlage: Notitie over het voornemen om de subsidie aan het Montequieu Instituut te stoppen.

Meer informatie:

- www.montesquieu-instituut.nl
- www.parlement.com
- www.europanu.nl

Lange Voorhout 86 info@montesquieu-instituut.nl
Unit 32 www.montesquieu-instituut.nl
2514 EJ Den Haag IBAN NL27INGB0004921799
Telefoon (070) 363 01 05 KvK Haaglanden 27293436

Over het voornemen de subsidie aan het Montesquieu Instituut te stoppen

Notitie dd 19 juni 2013

In de brief aan de Kamer van 30 mei over de invulling van de subsidietaakstelling onderwijs en onderzoek geven de minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onder andere het voornemen te kennen om de subsidie aan het Montesquieu Instituut (MI) en één van zijn vijf partners, het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis in Nijmegen (CPG), te stoppen.

Algemene overwegingen van OCW bij het invullen van de subsidietaakstelling

In hun brief gaan de bewindslieden uitgebreid in op de overwegingen die bij het invullen van hun subsidietaakstelling meegespeeld hebben. Deze overwegingen komen er kort gezegd op neer,

- dat het werken op geïsoleerde wetenschappelijke eilandjes met kostbare eigen faciliteiten en geringe toegevoegde waarde voor de maatschappij moet worden tegengegaan
- dat organisaties derhalve samenwerking moeten opzoeken en elkaars kennis en (ICT-)faciliteiten moeten delen
- dat overhead en versnippering moet worden teruggedrongen
- dat gefocust moet worden op de kerntaken en flexibel ingespeeld moet worden op nieuwe ontwikkelingen
- dat gesubsidieerde taken (op unieke en excellente wijze) een noodzakelijke bijdrage aan ons wetenschappelijk stelsel, onze samenleving en/of onze kenniseconomie moeten leveren en niet op andere wijze kunnen worden bekostigd.

Verbazing

Deze overwegingen in aanmerking nemend is het toch enigszins verbazend dat juist het Montesquieu Instituut zijn subsidie die bijna 90% van zijn inkomsten uitmaakt, geheel dreigt te verliezen. Het zijn immers vrijwel dezelfde overwegingen die ruim vijf jaar geleden tot de oprichting van het Montesquieu instituut hebben geleid en - zoals hierna zal blijken - met verrassend veel goede resultaten.

Het gaat bij het Montesquieu Instituut immers niet om een geïsoleerd wetenschappelijk eilandje, maar om een uniek kennisnetwerk - met zeer bescheiden bestaafing - van vijf elkaar goed aanvullende organisaties, te weten

- Campus Den Haag van de Universiteit Leiden: bestuurskunde en politicologie; internationaal vergelijkend onderzoek naar de ontwikkeling van nationale en Europese beleidsprioriteiten; toerusten van toekomstige bestuurders en politici voor het omgaan met grote maatschappelijke issues,
- Capaciteitsgroep Publiekrecht Universiteit Maastricht, staats- en bestuursrecht: vergelijkend constitutioneel onderzoek naar democratie, grondrechten, verantwoordelijkheid en vertegenwoordiging in de Europese Unie.

- Centrum voor Parlementaire geschiedenis (CPG) Universiteit Nijmegen: systematische parlementaire geschiedschrijving na de Tweede Wereldoorlog; als "nationaal parlementair geheugen" dé vraagbaak voor media en politici,
- Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) Universiteit Groningen: onderzoek naar de (historische) ontwikkeling en de (toekomstige) betekenis van politieke partijen; systematische digitale vastlegging van activiteiten en uitingen van partijen buiten de Eerste en Tweede Kamer,
- Parlementair Documentatie Centrum (PDC) Den Haag: multifunctionele database met biografieën van alle bewindslieden en parlementariërs met hun verrichtingen vanaf 1796, met alle nationale en Europese wetgevingsdossiers vanaf 1995 en met educatieve beschrijvingen van parlementaire begrippen, procedures, rechten en staatkundige ontwikkelingen; bijzondere expertise in het inzetten en ontwikkelen van innovatieve webbased technieken om (wetenschappelijke) kennis van waarde te laten zijn voor de samenleving (valorisatie).

Het was dan ook niet verwonderlijk dat de toenmalige minister Plasterk bij de opening van het Montesquieu Instituut in 2007 - constaterend dat geesteswetenschappers nog teveel op eilandjes werken - opmerkte: "U bent een voorbeeld van hoe het in de geesteswetenschappen zou moeten".

Redenen oprichting Montesquieu Instituut

Het initiatief van deze organisaties tot oprichting van het Montesquieu Instituut kwam voort uit de constatering dat hun kennis - versplinterd over vijf organisaties - steeds vaker bleef steken in fraaie publicaties in de boekenkast. Beslissers en samenleving werden onvoldoende bereikt. Ook bleken de universitaire budgetten niet toereikend om ter verbetering van deze situatie op eigen kracht de mogelijkheden van geavanceerde automatiseringstechnieken in te zetten.

Dit terwijl de steeds grotere rol die de Europese Unie in onze samenleving speelt, de vijf organisaties noodzaakte de scope van hun activiteiten tot de Europese Unie en haar lidstaten uit te breiden. Met name tijdens het referendum over de Europese Grondwet in 2005 was immers pijnlijk gebleken hoe gebrekkig de kennis in Nederland is rond (de voors en tegens van) het samenwerken op Europees niveau.

Maar ook het afnemend vertrouwen in de Nederlandse instituties en de wijze van politieke besluitvorming versterkte de behoefte van de partners om hun kennis - juist in tijden van grote maatschappelijke hervormingen - meer van waarde te laten zijn voor de samenleving (te valoriseren). En wel door hun kennis via geavanceerde technieken 'op maat' onder handbereik te brengen van ambtenaren, belangstellende burgers, bestuurders, journalisten, politici, wetenschappers, bedrijven, scholen, studenten en leerlingen en de belangenorganisaties van het maatschappelijk middenveld.

Dit ter vergroting van het begrip, het draagvlak en de daadkracht binnen de samenleving, maar ook om belanghebbenden in staat te stellen tijdig in te spelen op, en mee te denken over op handen zijnde nationale én Europese regelgeving.

Organisatievorm

Hiertoe kozen de partners in 2007 voor een uiterst effectief gebleken organisatievorm: een kennisnetwerk met een zoals in de review over de jaarrekening wordt opgemerkt "actief en deskundig" bestuur, bescheiden bestaande en een gemeenschappelijke werkruimte dicht bij het Binnenhof en de departementen, waarbinnen de kwaliteiten van de partners elkaar versterken, de taken verdeeld en de (valorisatie-) faciliteiten gedeeld worden.

Lange Voorhout 86	info@montesquieu-instituut.nl
Unit 32	www.montesquieu-instituut.nl
2514 EJ Den Haag	IBAN NL27INGB0004921799
Telefoon (070) 363 01 05	KvK Haaglanden 27293436

Resultaten

Met bescheiden (en gelijkblijvende) middelen is dit initiatief in vijf jaar tijd uitgegroeid tot een gerenommeerd centrum voor multidisciplinair (vergelijkend) onderzoek en onderwijs op het snijvlak van democratie, politiek en parlementaire besluitvorming in Nederland én Europa. De uitkomst is veel meer dan de som der delen: een centrum van grote maatschappelijke betekenis, zijn partners versterkend, uniek in zijn focus op valorisatie en excellerend in zijn innovatieve aanpak en producten.

Een greep uit de in MI-verband gemaakte 'productie' moge dit illustreren:

- * Als bijdrage aan het onder handbereik brengen van evenwichtige en betrouwbare informatie over de achtergronden, de inrichting en het functioneren van ons nationale en Europese staatsbestel worden elf verschillende websites voor diverse doelgroepen onderhouden. De twee belangrijkste daarvan, "Parlement en politiek" (parlement.com) en "Europa Nu", zijn op hun terrein toonaangevend en worden samen jaarlijks ruim vijf miljoen keer bezocht. Voor docenten, leerlingen en studenten hebben deze sites een belangrijke educatieve functie, maar ook voor ambtenaren, journalisten, politici en bestuurders blijken zij een belangrijke bron van informatie. Voor journalisten en lobbyisten zijn de biografieën van bewindslieden en parlementariërs met hun functies en verrichtingen onontbeerlijk. Daarnaast verrijkt de nieuwsbrief "De hofvijver" de politieke actualiteit op aansprekende en verhelderende wijze met achtergrondinformatie. Eenzelfde rol vervullen de wekelijkse columns op de site "Parlement en politiek" en de politieke analyses van Europese ontwikkelingen op de site van het Montesquieu Instituut.
- * Als bijdrage aan het vergroten en verdiepen van de kennis op het snijvlak van democratie, politiek en parlementaire besluitvorming in Nederland én Europa zijn in MI-verband tot op heden ruim 40 onderzoeken gestart waarvan er inmiddels 16 met één of meer publicaties zijn afgerond. Hierbij moet dan bijvoorbeeld gedacht worden aan het standaardwerk voor de vooroorlogse parlementaire geschiedenis "De eerste honderdvijftig jaar - Parlementaire geschiedenis 1796-1946"; proefschriften over het recht van Enquête van het Europees Parlement en over een beter toezicht op Europees beleid; boeken als "Verloren consensus: Europa in het Nederlands parlementair-politieke debat, 1945-2012", "Civil Servants and Politics, a delicate balance" en "The Early Warning System for the Principle of Subsidiarity"; de MI-reeks met nummers over "het nieuwe formeren", "Koning, Kamers, Kabinetsformatie" en "De erfenis van Pim Fortuyn" en sinds kort ook de policy-papers van het MI.
- * Als bijdrage aan het maatschappelijk debat organiseerde het MI alleen al in 2012 ruim 25 -vaak 'uitverkochte' - debatten. Daarnaast droeg het bij aan 20 nationale en internationale conferenties. De druk bezochte en inmiddels tot traditie geworden Montesquieu Zomerconferentie vormt een jaarlijks hoogtepunt. Deze twee weken durende conferenties belichten de verschillende aspecten van het jaar-thema in 12 tot 15 veelkleurige (publieks-)activiteiten. Zo zal dit jaar het thema transparantie worden belicht onder de titel "Weg met de achterkamertjes? Alles openbaar?". Dit gebeurt in samenwerking met de Eerste Kamer, Tweede Kamer, Raad van State, Nieuwspoort, Prodemos, ROB, Raad voor de Rechtspraak, Clingendael, Huis van Europa, Academie voor Wetgeving, Filmhuis e.a.
- * Als bijdrage aan het bewustzijn van jongeren dat politiek ertoe doet, wordt jaarlijks het Model European Parliament (het MEP) georganiseerd. Hierbij ervaren jongeren uit de hoogste klassen van het voortgezet onderwijs hoe het is om oplossingen te bedenken voor grensoverschrijdende problemen binnen de Europese Unie. Het gaat daarbij om ruim 2000 leerlingen uit alle provincies, waarvan de honderdzeventig beste meedoen aan de Nationale Vergadering in de Eerste en Tweede Kamer. Voor VMBO-leerlingen is in samenwerking met het departement van Buitenlandse Zaken een aansprekend en laagdrempelig onderwijsformat ontwikkeld onder het motto "Denk even mee met ... (de regering, Europa)".

- * Als bijdrage aan het onderwijs wordt bijvoorbeeld jaarlijks de Montesquieu masterclass georganiseerd voor studenten van alle universiteiten in Nederland. In deze masterclass staat een belangrijk en actueel thema centraal. Hierin worden verschillende soorten wetenschappelijke kennis gecombineerd en wordt door de deelnemers aan praktische problemen en mogelijke oplossingen gewerkt. In het voorjaar van 2013 stond de relatie tussen Nederland en de EU in de toekomst centraal. De studenten hebben aan diverse scenario's voor de rol van Nederland bij de Europese integratie gewerkt. Een ander voorbeeld is de collegereeks in het najaar over grote politieke thema's van deze tijd. Daarin wisselen diverse gastsprekers uit wetenschap en praktijk elkaar af. Om de uitwisseling van kennis en ervaringen te bevorderen nemen zowel studenten als professionals deel.
- * Als bijdrage aan het Europees en internationaal vergelijkend onderzoek speelt het MI een centrale rol bij de vorming van onderzoeksnetwerken, zoals tussen nationale centra voor parlementaire geschiedenis uit een groot aantal EU-landen en tussen onderzoekers die gezamenlijk grootschalige analyses doen naar 'de politiek van de aandacht'. Daarin wordt voor een groot aantal landen en voor de EU-instellingen bekeken welke knelpunten er zijn in de capaciteit van de politieke instituties om problemen op de agenda te verwerken en om adequaat te reageren op wensen en eisen uit de samenleving. Het zegt iets dat de aan deze netwerken deelnemende instituten ogenblikkelijk en publiekelijk hun zorg over het mogelijk wegvallen van (de katalysatorfunctie van) het Montesquieu Instituut hebben geuit.
- * Als bijdrage aan onze (kennis-)economie is in MI-verband en in samenwerking met het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) een online monitoring-systeem ontwikkeld waarmee bedrijven en belangenorganisaties de volledige nationale én Europese parlementaire besluitvorming in samenhang kunnen volgen. Hierdoor kunnen zij tijdig inspelen op de voor hen relevante regelgeving. Zo worden zij niet 'overvallen' door ontwikkelingen die al jaren in de Europese pijplijn zitten en waarop zij - waren zij eerder geïnformeerd - zelf invloed hadden kunnen uitoefenen. Momenteel wordt ook bekeken in hoeverre dit systeem voor de Tweede Kamer en de departementen van belang zou kunnen zijn. Daarmee zou mogelijk alleen al jaarlijks zo'n veertig miljoen euro aan zoektijd van ambtenaren bespaard kunnen worden en zou enig tegenwicht geboden worden aan de door bezuinigingen wegvallende informatievoorzieningen bij de departementen.

Overwegingen om de kip met de gouden eieren niet te slachten

De overwegingen van de regering en de resultaten van het Montesquieu Instituut naast elkaar plaatsend zijn er goede redenen om af te zien van het voornemen tot beëindiging van de huidige subsidie:

- Zo zou het schrappen van een schoolvoorbeeld van hoe het organisatorisch "in de geesteswetenschappen zou moeten" weinigen inspireren om de toch zo succesvolle netwerkformule na te volgen.
- Zo zouden de overblijvende vier partners - onthand en armer dan voorheen - weer op hun weinig effectieve eilandjes van voor 2007 moeten terugvallen. Zij zouden immers niet meer kunnen beschikken over de gezamenlijke kennis, valorisatie-faciliteiten en financiële onderzoeksmiddelen. En dit zonder de mogelijkheid om dit gemis op andere wijze op te vangen, aangezien de meeste partners - anders dan de regering meent - niet op een achterban kunnen terugvallen.
- Zo zou de daadwerkelijke bijdrage aan de noodzaak tot bezuinigen door de te verwachten wachtgelden en werkloosheidsuitkeringen van het relatief grote aantal (mede) door het MI gefinancierde medewerkers bij de vijf partners verwaarloosbaar zijn.

- Zo zou een groot aantal onderzoeken voortijdig moeten worden afgebroken zonder in een maatschappelijke kennisbijdrage te resulteren (kapitaalsvernietiging).
- Zo zou de regering door de subsidie aan het Montesquieu Instituut te stoppen zichzelf en de samenleving ernstig tekort doen. Het zou naar onze overtuiging - maatschappelijk én economisch - neerkomen op het slachten van de kip met de gouden eieren.

Kortom: geen aantrekkelijk vooruitzicht in tijden van bezuiniging en naderende, mogelijk beslissende Europese verkiezingen. In deze omstandigheden zouden juist alle zeilen bijgezet moeten worden om draagvlak én daadkracht voor de te nemen beslissingen te vergroten.

Gouden kansen voor besparingen

Het is overigens niet zo dat het Montesquieu Instituut geen bijdrage aan de in deze tijd noodzakelijke besparingen zou willen of kunnen leveren. Het ziet daartoe bijvoorbeeld 'gouden' kansen in het breder benutten van de in MI-verband ontwikkelde technieken.

Alleen al het breder inzetten van de techniek achter het in samenwerking met het ANP ontwikkelde online monitoring systeem zou wetenschappelijke kennis beter valoriseren, onze bedrijven en kenniseconomie versterken, de overheid slimmer laten werken, de parlementaire besluitvorming versnellen en meer samenwerking tussen organisaties in de hand werken. Zo ligt een veelvoud van de MI-subsidie (1,1 miljoen) aan economische én maatschappelijke besparingen onder handbereik.

Het Montesquieu Instituut zal vanzelfsprekend graag met de bewindslieden bezien hoe deze kansen het beste benut kunnen worden en nodigt hen daartoe van harte uit.

Meer informatie:

- www.montesquieu-instituut.nl
- www.parlement.com
- www.europanu.nl
- Liesbeth Weijs, 070-3630105, l.weijs@montesquieu-instituut.nl
- Nicolas Cramer, 070-3630105, n.cramer@montesquieu-instituut.nl